



## EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2014 m. rugpjūčio 29 d.

### dėl eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimo ir pakartotinio išleidimo į apyvartą (CON/2014/65)

#### Ižanga ir teisinis pagrindas

2014 m. rugpjūčio 5 d. Europos Centrinis Bankas (ECB) gavo Lietuvos banko prašymą pateikti nuomonę dėl nutarimo, kuriuo nustatomas eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimo ir jų pakartotinio išleidimo į apyvartą tvarkos aprašas, projekto (toliau – nutarimo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir Tarybos sprendimo 98/415/EB<sup>1</sup> 2 straipsnio 1 dalies pirmąja, antrąja ir trečiąja įtraukomis, kadangi nutarimo projektas susijęs su valiutos klausimais, mokėjimo priemonėmis ir Lietuvos banku. Vadovaudamasi Europos Centrinio Banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmu sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

#### **1. Nutarimo projekto tikslas**

- 1.1 Pagrindinis nutarimo projekto tikslas – įgyvendinti Reglamento (EB) Nr. 1338/2001<sup>2</sup>, Reglamento (ES) Nr. 1210/2010<sup>3</sup> ir Sprendimo ECB/2010/14<sup>4</sup> reikalavimus.
- 1.2 Nutarimo projektu nustatoma autorizavimo tvarka, pagal kurią Lietuvos banko Grynujų pinigų tarnyba (toliau – Grynujų pinigų tarnyba) turės administracinę diskreciją suteikti grynujų pinigų tvarkymo paslaugų teikėjams (toliau – grynujų pinigų tvarkytojai) teisę vykdyti eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą prieš jų pakartotinį išleidimą į apyvartą arba nesuteikti tokios teisės. Jeigu grynujų pinigų tvarkytojui tokia teisė suteikiama, jis įtraukiamas į viešąjį grynujų pinigų tvarkytojų sąrašą, kuris skelbiamas Lietuvos banko interneto svetainėje.
- 1.3 Nutarimo projekte taip pat nustatyti reikalavimai grynujų pinigų tvarkytojams, kuriems suteikta teisė vykdyti eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą, bei grynujų pinigų tvarkytojų veiklos stebėsenos tvarka. Grynujų pinigų tvarkytojai įpareigojami teikti

---

<sup>1</sup> 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimas 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centrinio Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais (OL L 189, 1998 7 3, p. 42).

<sup>2</sup> 2001 m. birželio 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1338/2001, nustatantis priemones, būtinas euro apsaugai nuo padirbinėjimo (OL L 181, 2001 7 4, p. 6).

<sup>3</sup> 2010 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1210/2010 dėl euro monetų autentiškumo tikrinimo ir apyvartai netinkamų euro monetų tvarkymo (OL L 339, 2010 12 22, p. 1).

<sup>4</sup> 2010 m. rugsėjo 16 d. Europos Centrinio Banko sprendimas ECB/2010/14 dėl eurų banknotų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimo bei pakartotinio išleidimo į apyvartą (OL L 267, 2010 10 9, p. 1).

ataskaitas apie: a) grynųjų pinigų tvarkymo veikloje naudotus aparatus, ir b) klientų valdomais aparatais ir grynųjų pinigų išdavimo automatais sutvarkytų, išrūšiuotų kaip apyvartai netinkamų, perduotų įtariamų padirbtais ir pakartotinai išleistų į apyvartą eurų banknotų ir monetų kieki.

## 2. Bendros pastabos

- 2.1 Nutarimo projektu grynųjų pinigų tvarkytojams nustatomos pareigos ir siekiama apsaugoti eurų banknotų ir monetų, kaip mokėjimo priemonių, patikimumą. ECB iš esmės pritaria nutarimo projektui ir tiki, kad jo nuostatos padės apsaugoti į apyvartą išleistus eurų banknotus ir monetas ir taip palaikys visuomenės pasitikėjimą eurų banknotais ir monetomis.
- 2.2 ECB nuomone, būtina, kad kiekvieno teisės akto projekte būtų laikomasi Sąjungos teisės viršenybės ir tiesioginio taikymo principų, šiuo atveju – eurų banknotų ir monetų autentiškumo tikrinimo ir apyvartai netinkamų eurų banknotų ir monetų tvarkymo srityje. Siekiant nuoseklumo, ECB teikia pirmenybę tiesioginių nuorodų į Reglamentą (EB) Nr. 1338/2001, Reglamentą (ES) Nr. 1210/2010 ir Sprendimą ECB/2010/14 naudojimui nacionalinės teisės aktuose arba jų nuostatų perkėlimui be jokių pakeitimų ar papildymų<sup>5</sup>.
- 2.3 Galiausiai, nacionalinės institucijos formaliai neprivalo konsultuotis su ECB dėl valstybių narių įsipareigojimo imtis būtinų priemonių, užtikrinančių, kad už Reglamento (EB) Nr. 1338/2001 6 straipsnio 1 dalies pažeidimus būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos, įgyvendinimo. Nepaisant to, ECB nuomone, būtų naudinga visoje Sąjungoje kiek įmanoma suderinti nacionalines priemones, kuriomis įgyvendinamas šis įsipareigojimas, atsižvelgiant į nacionalinių reikalavimų ypatumus<sup>6</sup>.

## 3. Nutarimo projekte vartojamos sąvokos ir apibrėžtys

- 3.1 Nutarimo projekte vartojamos sąvokos ir apibrėžtys turėtų būti visiškai suderintos su esamais Sąjungos teisės aktais. Nutarimo projekto lietuvių kalba 4 straipsnio 7 dalies 3 punkte<sup>7</sup> nustatyta „juridinio asmens“ sąvoka yra siauresnė nei „ūkio subjekto“ sąvoka, vartojama Reglamento (EB) Nr. 1338/2001 6 straipsnio 1 dalyje, ir dėl to neatitinka šio reglamento. Todėl reikėtų atitinkamai pakeisti nutarimo projektą.
- 3.2 Subjektų, kurie gali būti įtraukti į viešąjį grynųjų pinigų tvarkytojų sąrašą, apibūdinimu<sup>8</sup> taip pat ribojama Reglamento (EB) Nr. 1338/2001 6 straipsnio 1 dalies taikymo sritis, kadangi nustatoma, kad tik tie juridiniai asmenys, kurie savo profesionalia veikla susiję su eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimu ir jų pakartotiniu išleidimu į apyvartą, gali būti įtraukti į viešąjį grynųjų pinigų tvarkytojų sąrašą. ECB atkreipia dėmesį, kad banknotų tvarkymas

<sup>5</sup> Žr. Nuomonės CON/2013/65 2.2 punktą. Visos ECB nuomonės skelbiamos ECB interneto svetainėje [www.ecb.europa.eu](http://www.ecb.europa.eu).

<sup>6</sup> Žr. Nuomonės CON/2011/105 2.4 punktą ir Nuomonės CON/2013/65 2.3 punktą.

<sup>7</sup> Žr. nutarimo projekto 4.7.3 punktą ir kitas atitinkamas nuostatas.

<sup>8</sup> Nurodytiems paraiškos dėl įtraukimo į viešąjį grynųjų pinigų tvarkytojų sąrašą formos pavyzdyje (nutarimo projekto 1 priedas).

ir išleidimas į apyvartą pasitelkiant bankomatus (grynųjų pinigų išdavimo automatus) kai kuriems subjektams, patenkantiems į Reglamento (EB) Nr. 1338/2001 6 straipsnio 1 dalies „ūkio subjektų“ apibrėžtį, gali būti papildoma, o ne profesionali, veikla. Todėl reikėtų atitinkamai pakeisti nutarimo projektą.

**4. Autorizavimas, viešasis grynųjų pinigų tvarkytojų sąrašas ir Grynųjų pinigų tarnybos įgaliojimai**

- 4.1 Tik į viešąjį sąrašą įtraukti grynųjų pinigų tvarkytojai turi atlikti eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą. ECB supranta, kad šis viešasis sąrašas gali palengvinti grynųjų pinigų tvarkytojų veiklos šioje srityje Lietuvoje stebėseną ir kontrolę, skatinti skaidrumą ir didinti vartotojų informuotumą apie grynųjų pinigų tvarkytojų teises ir pareigas. Tačiau nutarimo projekte nustatyta autorizavimo tvarka pareigą atlikti autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą įtvirtina tik tiems grynųjų pinigų tvarkytojams, kurie pateikė paraišką Lietuvos bankui, kuriuos Lietuvos bankas tam tikslui patvirtino ir kurie buvo įtraukti į viešąjį sąrašą. ECB atkreipia dėmesį, kad autorizavimo tvarka nukrypsta nuo Reglamento (EB) Nr. 1338/2001, pagal kurį visi grynųjų pinigų tvarkytojai – nepaisant reikalavimo teikti paraiškas – privalo atlikti eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą prieš jų pakartotinį išleidimą į apyvartą. Todėl reikėtų atitinkamai pakeisti nutarimo projektą.
- 4.2 Pagal nutarimo projektą<sup>9</sup> kai kuriems grynųjų pinigų tvarkytojams autorizavimo tvarka ir ataskaitų teikimo reikalavimai netaikomi. Esant tam tikroms Sprendime ECB/2010/14 nustatytoms sąlygoms<sup>10</sup>, nacionalinis centrinis bankas gali nuspręsti tam tikriems grynųjų pinigų tvarkytojams netaikyti kai kurių ataskaitų teikimo reikalavimų. Tačiau, kaip minėta pirmiau, pagal Sąjungos teisės aktus, įskaitant ECB teisės aktus, visi grynųjų pinigų tvarkytojai privalo atlikti eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą prieš jų pakartotinį išleidimą į apyvartą. Todėl nuostata, pagal kurią kai kuriems subjektams dėl jų „veiklos specifikos“<sup>11</sup> atliekamų „nedaug grynųjų pinigų operacijų“ netaikoma autorizavimo tvarka, neatitinka Reglamento (EB) Nr. 1338/2001 ir Sprendimo ECB/2010/14 ta apimtimi, kiek grynųjų pinigų tvarkytojams nebus taikoma pareiga atlikti eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą. Todėl reikėtų atitinkamai pakeisti nutarimo projektą.
- 4.3 ECB taip pat pažymi, kad Grynųjų pinigų tarnybos įgaliojimai nuspręsti, kurie grynųjų pinigų tvarkytojai turi būti įtraukti į viešąjį sąrašą, yra diskrecinio pobūdžio. Reikėtų užtikrinti, kad pagal Lietuvos teisę Grynųjų pinigų tarnyba turi visus reikiamus diskrecinius įgaliojimus.

---

<sup>9</sup> Nutarimo projekto 44 punktas.

<sup>10</sup> Sprendimo ECB/2010/14 IV priedo 3.8 ir 3.13 punktai.

<sup>11</sup> Nutarimo projekto 44 punktas.

## 5. Eurų banknotų ir monetų perdavimas ir pristatymas

- 5.1 Nutarimo projekte nustatyta, kad grynųjų pinigų tvarkytojai nedelsdami, bet ne vėliau kaip per 20 darbo dienų, privalo perduoti nacionalinėms kompetentingoms institucijoms ne tik įtariamus padirbtais eurų banknotas ir monetas, bet ir apyvartai netinkamus eurų banknotus ir monetas<sup>12</sup>. ECB rekomenduoja besikonsultuojančiai institucijai įvertinti tokio trumpo laikotarpio, per kurį Lietuvos bankui turi būti perduoti apyvartai netinkami eurų banknotai ir monetas, proporcingumą, kadangi tai gali be reikalo padidinti administracinę naštą ir atitinkamų grynųjų pinigų tvarkytojų išlaidas.
- 5.2 Nutarimo projekto 27 punkte nustatyta, kad prieš pakartotinį išleidimą į apyvartą nereikia tikrinti tų eurų banknotų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai, kuriuos grynųjų pinigų tvarkytojui tiesiogiai pristatė Lietuvos bankas. Sprendimo ECB/2010/14 3 straipsnio 4 dalyje nustatyta platesnė išimtis: ji taikoma eurų banknotams, kuriuos grynųjų pinigų tvarkytojui tiesiogiai pristatė bet kuris nacionalinis centrinis bankas. Taigi šia nutarimo projekto nuostata ribojama atitinkamų Sprendimo ECB/2010/14 nuostatų taikymo sritis. Todėl reikėtų atitinkamai pakeisti nutarimo projektą<sup>13</sup>.

## 6. Sankcijos ir ataskaitų teikimas

- 6.1 ECB dar kartą primena veiksmingų, proporcingų ir atgrasančių sankcijų už eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimo ir jų pakartotinio išleidimo į apyvartą taisyklių pažeidimus svarbą.
- 6.2 Pagal nutarimo projektą, nustačiusi, kad grynųjų pinigų tvarkytojas nesilaiko atitinkamų Sąjungos ir ECB teisės aktų arba nutarimo projekto nuostatų, Grynųjų pinigų tarnyba, be kitų sankcijų, turi teisę uždrausti grynųjų pinigų tvarkytojui pakartotinai išleisti į apyvartą tam tikrų serijų ir nominalų eurų banknotus, kol bus pašalinti teisės aktų pažeidimai<sup>14</sup>. ECB pabrėžia, kad kai tokiu atveju Grynųjų pinigų tarnyba uždraudžia pakartotinį išleidimą į apyvartą, ji veikia ECB vardu<sup>15</sup>.
- 6.3 ECB supranta, kad Lietuvos teisės aktuose yra nustatytos administracinės sankcijos (baudos) už įtariamų, kad yra padirbiniai, eurų banknotų ir monetų neišėmimą iš apyvartos ir už nesiėmimą priemonių, skirtų užtikrinti padirbtų eurų banknotų ir monetų aptikimą<sup>16</sup>. Šios sankcijos (baudos) taikomos asmeniškai grynųjų pinigų tvarkytojų įgaliotiems darbuotojams ir vadovams. Tokia tvarka ne visapusiškai atspindi Reglamentą (EB) Nr. 1338/2001 ir Sprendimą ECB/2010/14, kiek tai susiję su įvairove sankcijų, kurios gali būti taikomos už pareigos atlikti eurų banknotų ir monetų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai tikrinimą prieš jų pakartotinį išleidimą į apyvartą nevykdymą. Be to, ECB atkreipia dėmesį, kad nacionalinės teisės aktai nenustato administracinių sankcijų (baudų), kurios būtų taikomos juridiniams asmenims.

---

12 Nutarimo projekto 35.1 punktas.

13 Nuomonės CON/2010/90 3.3 punktas.

14 Nutarimo projekto 13.2, 19 ir 41 punktai.

15 Sprendimo ECB/2010/14 10 straipsnio 3 dalis.

16 Administracinių teisės pažeidimų kodekso 173(21) straipsnis.

## ECB-PUBLIC

- 6.4 Dėl nutarimo projekto 36 punkte nustatytų ataskaitų teikimo terminų, t. y. kiekvienų metų liepos 31 d. ir sausio 31 d., ECB rekomenduoja nustatyti ilgesnius ataskaitų teikimo terminus – iki vasario mėnesio pabaigos ir rugpjūčio mėnesio pabaigos, – kaip numatyta Sprendimo ECB/2010/14 IV priedo 3.9 punkte.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB interneto svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2014 m. rugpjūčio 29 d.

[parašas]

*ECB Pirmininkas*

Mario DRAGHI